

Kap 29 : ”Pengarna”

CGs ekonomi utgörs av hans privata tillgångar, apanaget och dispositionsrätter. Karl Kilsmo (fp) lät 1964 riksdagsdagens upplysningsavdelning göra en utredning om kungahusets förmögenhet. Hovet vägrade lämna uppgifter. Sedan dess görs regelbunden undersökande journalistik om saken. De mest aktuella uppgifterna finns i tidskriften Scoop 2011:3 & Dagens Nyheter 30 oktober till 1 november 2012. Uppgifterna nedan är något äldre.

CGs förmögenhet är till stor del arv. Gustaf V var mycket förmögen, Gustaf VI mindre så. Och på den vägen är det. CG har med goda rådgivare ur Wallenbergkretsen lyckas förmera sin förmögenhet till omkring 200-300 miljoner (varierar med uttag och konjunkturer). Med prins Bertils pengar blir det ytterligare 100 miljoner. Pengarna är placerade till hälften i fastigheter, till hälften i aktier. Han har fyra fastigheter: villa Solliden på Öland, en sportstuga i Storlien, en fiskestuga i Forsavan vid Tärnasjön och ett hus i gamla stan Skeppsbron 25. Aktierna är "säkra placeringar": Ericsson, Atlas Copco, SEB, Astra Zenecka, ABB o s v. Barnen äger aktier för 15-20 miljoner genom bolaget Gluonen (bildat 1988). Solliden och Stenhammar drivs i bolagsform och ägs av skalbolaget Benson AB. Eventuella överskott av Stenhammar tillförs det garanterat svarta hålet att hålla Sollidens trädgård i stånd. Silvia är fattiglappen i familjen, knappt 900 tusen i egna pengar, ett fall för Sällskapet Vänner till Pauvre Honteux. CG och hon har dessutom äktenskapsförord. En tröst är att CG tecknat en livförsäkring.

Kungl Hovstaterna äskar varje år anslag, f n cirka 125 miljoner. 49 procent går till slottsstaten och 51 procent går till hovstaten enligt en överenskommelse med regeringen från 1996. Slottsstaten används till drift och underhåll av de kungliga slotten: Åtta slott och cirka 200 anställda. Den del som går till hovstaterna kallas apanaget och används till representation. Hela anslaget inkl apanaget är skattefritt. Användningen av apanaget redovisas inte offentligt men vissa siffror cirkulerar. Drottningens hovstat hade en budget på 12 miljoner. Slottsstaten drar in ytterligare pengar på entréavgifter m m. Det händer att CG skjuter till pengar till hovstaten, senast vid kronprinsessan Victorias bröllop.

Dispositionsrätterna är: (1) Åtta slott: 165 tusen m² "boyta" med lösöre. (2) Djurgården: Tusen hektar mark (700 hr park, 300 hr utarrenderad), ett hundratal fastigheter (med 10 tusen m² boyta och 20 tusen m² lokaler, sju praktvillor varav tre reserverade för barnen). (3) Hovstallets bilar. (4) Godset Stenhammar till ett symboliskt arrende 1000 kronor per år. (5) Jakträtt på älg på Sveaskogs marker i Bergslagen. (6) Markarrende inkl jakt- och fiskerättigheter till stugan i Forsavan för 5000 kronor per år. (7) 22 stiftelser för olika ändamål.^{838,839}

Ytterligare fonder och stiftelser finnes: Karl XIII:s fond för hemgiftskapital, Galleriafonden, fondmedel som delas ut vid giftermål, lösöresfonder för att värdeföremål ej skall skingras. Vid arvsskiftet efter Sibylla ville ingen ha hennes villa Hagaberg som såldes. Gustaf VI:s "slott" Sofiero övertogs av Helsingborgs kommun och används nu som utställningslokal.

Vissa kostnader går utanför anslaget: Statens fastighetsverk betalar uppvärmning och större renoveringar. Försvaret betalar högvakten och de personliga adjutanterna. Ett tag även flygresorna. UD betalar statsbesöken i utlandet. Polisen betalar livvakterna från SÄPO. Det är svårt att separera CGs utgifter från kulturstaten. Drift och underhåll av slotten kostar oavsett CG. Om de inte är uppvärmda möglar de. Det sagt kostar uppvärmningen av CGs åtta slott som 10 tusen normalvillor – förmodligen anledningen till att slottsägarnas intresseförening ”Historiska hus” aldrig fick någon anslutning. Kultur kostar. Ofta mer än det smakar. Den intresserade hänvisas till Jan Holmbergs licentiatavhandling om uppvärmning av slott och liknande.⁸⁴⁰

Helhetsbedömningen är att anslaget i allt högre utsträckning går till fast omkostnader och allt mindre till fester. Festerna är visserligen lika stora som förut men färre. CG håller fyra gånger

⁸³⁸ Bo Pettersson. AB Carl XVI Gustaf. En snåljåp på tronen. Månadens affärer, september 1995, s 51-62.

⁸³⁹ De kungliga stiftelserna. De kungliga hovstaterna, 2010.

⁸⁴⁰ Jan G Holmberg. Environment Control in Historical Buildings. KTH/Bygghvetenskap, 2001.

om året middagar för 160 personer. Högre statliga tjänstemän närvarar någon middag varje år. Riksdagsledamöterna och de utländska ambassadörerna är så många att det blir vart tredje för dem – senare vart fjärde år för att överensstämna med riksdagsvalet. Landshövdingarna föreslår varje år bemärkta personer i sina län. Dessutom bjuds olika kulturpersonligheter. 2013 infördes Sverigemiddagarna en gång om året – alla landshövdingar och utvalda länsrepresentanter. Några kulinariska överdåd är det inte frågan om. Maten, några enklare festrätter, tillagas i Operakällarens kök och transporteras i ilfart till slottet. Det finaste är inramningen. Det finns tre matsalar, i nödfall sju. Alla, t o m rojalistiska föreningen, är angelägna om att monarkin inte skall framstå som slösaktig. Knapadelmentaliteten griper omkring sig. Sveriges monarki är inte Europas billigaste men nästan. Bara Spaniens och Luxemburgs är billigare i drift. Det har föreslagits (på skämt antar jag) att kungahuset borde privatiseras under företagsnamnet ”Royal Enterprises AB” och hyra ut sina tjänster.⁸⁴¹

Från 1975 betalar CG personlig inkomstskatt. Den reella skillnaden var måttlig eftersom han redan betalade bolagsskatt för Stenhammar och Solliden. Det nya var den statliga skatten på förmögenheten och på aktierna. Han betalar dock ingen kommunalskatt eftersom apanaget inte är någon privat inkomst.

*

Som allting annat omges CGs ekonomi av konflikter, en del av mycket gammalt datum, från Karl XIII:s trontillträde 1809.

Apanaget

Apanaget infördes 1809 enligt ett avtal med Karl XIII. Denne skulle få disponera vissa slott och få ett årligt underhåll: Numera kallas dessa för slottsstaten och hovstaten (apanaget). Avtalet förnyas vid varje trontillträde. Slottsstaten och Djurgårdsförvaltningen revideras av Riksrevisionsverket (RRV). RRV har länge kritiserat den konstanta kostnadsfördelningen mellan slottsstaten (49 procent) och hovstaten (51 procent) och att hovstaterna vid anslagsaskandet inte bifogar tillräcklig dokumentation för att det skall gå att se hur kostnaderna förhåller sig till verksamheten.⁸⁴²

Cirka 1969 publicerades en 100-sidig skrivelse om ekonomiska frågor i anslutning till en revision av slottsstaten. Särskilt kritiserades sammanblandningen av kungens personliga ekonomi med verksamheten.⁸⁴³ 1972 bekräftade Gustaf VI:s överintendent Herbert Bexelius att apanaget på 3.8 miljoner faktiskt drygades ut med en miljon av Gustaf VI:s egna pengar.⁸⁴⁴ Det har inte gått att identifiera vilket pm, rapport eller annat som avses.

Riksdagens republikaner har länge motionerat om att RRV även skall revidera hovstaten. Den 1 augusti 1996 överlämnade Riksmarskalksämberet till regeringen en utredning av kammarrätten om redovisningen av apanaget m m.^{845,846} Där konstaterades efter en ingående juridisk analys att hovstaterna inte var någon myndighet och att därför offentlighetsprincipen inte gällde. Yttermera var hovstaterna underordnade kungen, inte regeringen, varför regeringen inte kunde ge några direktiv till RRV om en redovisning. Att slottsstaten och

⁸⁴¹ Stig Linnel. ”Royal Enterprises AB”. Tidningen Vi, 1987:9.

⁸⁴² Rapport 32-2005-0507. Riksrevisionen, 2005-09-01.

⁸⁴³ Sture Palm. Republiken, 1971:2.

⁸⁴⁴ Bengt Roslund. Till kungen fram: en film på 90-årsdagen. SVT1, 1972-11-11.

⁸⁴⁵ Fredrik Sterzel. Konungens s.k. apanage och anknytande frågor. PM, 1996.

⁸⁴⁶ Nicklas Vabi. Statschefens offentlighetsrättsliga status. Förvaltningsrättslig tidskrift, vol 66, 2003:1-2, s 127-158.

Djurgårdsförvaltningen granskades av RRV berodde enbart på en tidigare överenskommelse. Man överenskom att verksamheten med tonvikt på dessa i framtiden skulle redovisas i form av en offentlig verksamhetsberättelse. Denna finnes från 1997. Från 2002 publiceras den på hovets hemsida. (Kortfattad information om hovstaternas verksamhet publiceras även i budgetpropositionen. Som regel är det återkommande formuleringar. Undantaget är en lång passus om Bernadottebibliotekets framtid i proposition 1978/79:100.)

Hovstaternas juridiska ställning fastställdes 1999. En person J.N. försökte få ut resefakturer från Riksmarskalksämberet om CGs statsbesök i Sydafrika den 18-20 februari 1997. Kammarrätten vägrade pröva saken. Enligt Regeringsrättens dom var RÅ inte en myndighet eller del av en myndighet utan riksmarskalkens stabsorgan. Offentlighetsprincipen gällde därför inte.

J.N. fullföljde sin talan och anförde bl.a. följande. Statschefen var en offentlig makthavare, som använde skattemedel för att finansiera sitt arbete. En grundläggande syn i Sverige var att folket skulle kunna granska hur de offentliga makthavarna använde deras pengar. Att undanta statschefen från offentlighetsprincipen stred mot den grund som Sveriges demokrati bygger på.⁸⁴⁷

2008 & 2011 gjordes försök att riva upp beslutet.⁸⁴⁸

Angående apanaget sades: Gränsen mellan kungens privata ekonomi och hans ekonomi som statschef var svår att dra. Så länge han vistades inom landet var han ju dygnet runt rikets statschef. För att undvika ständiga diskussioner fick han därför en klumpsumma att disponera efter eget gottfinnande, bland annat till lön för sig och familjen. Denna behövde ej redovisas men summan måste naturligtvis motiveras när han äskade anslag. 1992 var apanaget 22 miljoner kronor. 2002 hade det stigit till 44.6 miljoner kronor. Anledningen skall vara kronprinsessan Victorias representation. 2011 var summan 62.3 miljoner kronor varav 70 procent gick till löner för hovstatens personal.

2004 i spåren efter Brunei-debacket fick republikanerna igenom ett förslag om redovisning även av apanaget (motion 2003/04:K347): ”Gustav Fridolin (mp) beskrev kravet på en regelbunden redovisning av dessa utgiftsposter som ett led i att göra monarken mindre mystisk i avvaktan på monarkins avskaffande: – Det är en bra strategi att avmystifiera kungahuset. Vi vill utsträcka offentlighetsprincipen så långt att insynen ökar i kungahusets finanser, sade Fridolin”⁸⁴⁹ Från 2006 revideras den av en privat firma och redovisas enligt en överenskommelse med regeringen. Redovisningen är dock inte offentlig.

Överenskommelsen mellan regeringen och Riksmarskalksämberet

Enligt en överenskommelse som träffades 1996 mellan regeringen och Riksmarskalksämberet ska ämbetet varje år till riksdagen och regeringen lämna en berättelse över den samlade verksamheten inom Kungl. Hovstaterna. Berättelsen ska enligt överenskommelsen koncentreras till en redovisning av hur de tilldelade medlen har använts för verksamheten inom Ståthållarämbetet och Husgerådskammaren (den del av anslaget som betecknas Kungliga slottsstaten) medan den övriga verksamheten ska behandlas mycket översiktligt (den del av anslaget som betecknas Kungliga hovstaten).

Regeringen och Riksmarskalksämberet enades 2005 om att komplettera överenskommelsen från 1996 när det gäller insyn i Kungliga hovstatens verksamhet (prop. 2005/06:1 utg.omr. 1 s. 51). Kompletteringen innebar bl.a. att verksamhetsberättelsen ska bli utförligare när det gäller den verksamhet som bedrivs inom ramen för anslaget till Hovstaten. Förutom uppgifter om antalet anställda ska även antalet resdagar och antalet gäster vid olika slags representation redovisas, liksom uppgifter om Hovstallet. Därtill ska information ges om Hovstatens olika organisatoriska enheters andel av de

⁸⁴⁷ Regeringsrätten. Målnummer 6786-98. Avgörandedatum 1999-06-24.

⁸⁴⁸ Motion 2007/08:K283 & motion 2010/11:K358.

⁸⁴⁹ Erik Magnusson. Kungen måste redovisa apanaget bättre. Sydsvenskan, 2004-03-04.

sammanlagda kostnaderna för Hovstaten. Därvid ska samtliga kostnader som anslaget är avsett att täcka vara fördelade på de berörda enheterna. Vidare ska anslagets fördelning på de olika verksamhetsområdena bli föremål för en kontinuerlig diskussion mellan Riksmarskalksämberet och Regeringskansliet. Inför en eventuell framtida ändring av anslagsfördelningen mellan Hovstaten och Slottsstaten ska fortsättningsvis större organisatoriska förändringar dem emellan redovisas i verksamhetsberättelsen för det budgetår då förändringen sker.⁸⁵⁰

2011 i spåren efter Henemark-affären undertecknade de socialdemokratiska ledamöterna i konstitutionsutskottet en liknande motion. Initiativtagaren Sven-Erik Österberg, gammal medlem i republikanska klubben, motiverade motionen med att en redovisning av apanaget både skulle stärka demokratin och avskräcka CG från sex-klubbar o dyl. Österberg ville dessutom inrätta en granskningsfunktion, avskaffa CGs rättsliga immunitet och se över Torekov-överenskommelsen. ”Den träffades under en annan tid och med en annan kung.” Den 22 november fick socialdemokraterna majoritet för åtminstone en del av förslaget: ”Det är inte meningen att vi ska in på kungens kontokort och titta, men det finns en gråzon som mycket väl skulle kunna redovisas utan att man går in på kungafamiljens integritet.” De fyra allianspartierna reserverade sig. ”Jag är medveten om det kan finnas ett visst motstånd hos regeringspartierna att utreda en fråga som gått dem emot. Vi får följa upp detta till nästa höst för att se hur det går.” Det blev majoritet i riksdagen efter en feltryckning. Från 2014 skall även användningen av apanaget redovisas. Kanske får vi då veta prins Carl Philips och prinsessan Madeleines timpenning för att representera vid olika evenemang.

Guadeloupemedlen

Som ersättning för det svenska deltagandet i 1813 års koalition mot Napoleon erhöll Sverige av England den västindiska ön Guadeloupe som ursprungligen tillhört Frankrike. När England året därpå åtog sig att återställa ön till Frankrike fick Sverige i stället en ekonomisk ersättning. Karl XIII lyckades efter diverse turer få riksdagen att skriva under på att pengarna var Karl Johans. Därpå lånade denne ut pengarna till Svenska staten som använde dem som betalning på statsskulden. Som ersättning för lånet skulle den s k Guadelouperäntan utgå så länge som någon Bernadotte satt på tronen. Räknat som metallvärde motsvarade räntan 200 tusen riksdaler = sex miljoner SEK i dagens penningvärde.

Oavsett äganderätten upplevdes det med tiden som ytterligt stötande att skulden aldrig skulle bli avskriven. En utredning om saken (SU 1957:177) bedömde dock att allting gått rätt till enligt den då gällande lagstiftningen. Riksdagens republikaner var dock av annorlunda uppfattning:

Den årliga summan, knappt 4 % av konungens årliga apanage, kan i det stora sammanhanget anses vara obetydlig (dock kan i nuvarande ekonomiska läge råda delade meningar därom). Mer väsentlig är dock enligt vår uppfattning den omständigheten att landets formellt sett främste ämbetsman – personligen oskyldig – skall uppbära en ränta som tillkommit i en tid då korrupktion och bestickning inte var ovanliga. I allt vidare kretsar upplevs detta som moraliskt stötande och motiverar en allsidig prövning och utredning av beslutets rättsliga grund.⁸⁵¹

Motioner om att avskaffa räntan hade framförts sedan 1908. När riksdagen röstade 1978 blev det 260-22 att behålla den och 23 avstod. 1981 förlorade motionärerna ytterligare en omröstning. 1982 svängde något i tidsandan. Eller så hade droppen urholkat stenen. Majoriteten gav vika för minoriteten och regeringen fick i uppdrag av riksdagen att diskutera frågan med CG. CG upplevde frågan som så pass känslig, den hade ju av och till debatterats

⁸⁵⁰ Konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU1.

⁸⁵¹ Axel Andersson m fl. Motion om utredning rörande rätten till Guadeloupemedlen. Motion 1980/81:498.

under hela hans livstid, att han uppmanade Riksmarskalksämberet att hitta någon lösning. Lösningen blev att avskaffa utbetalningen av Guadelouperäntan men samtidigt höja anslaget med motsvarande belopp. Detta får väl betraktas som en seger för Republikanska klubben eftersom ordf Sten Sjöberg lagt ned mycket arbete i frågan, t o m 1978 gett ut en bok.⁸⁵²

Arvfurstens palats

Vid sin död 1829 testamenterade Gustav III:s syster Sofia Albertina ett av henne uppfört palats vid Gustav Adolfs torg till kungahuset som en fideikommiss, d v s äldste sonen hade dispositionsrätt. 1905 såldes fastigheten, arvfurstens palats, till staten. Pengarna placerades i en stiftelse och avkastningen har gått till personen närmast efter tronföljaren. Det är oklart om detta fortfarande gäller.

Näringsverksamhet

Riksmarskalk Ingemar Eliasson hävdade i ett tv-program⁸⁵³ 2006 att grundlagen måste tolkas så att det var förbjudet för CG att i egenskap av statschef bedriva näringsverksamhet, det skulle vara att utnyttja sin officiella ställning för privata ändamål, däremot var det inte förbjudet för honom att bedriva näringsverksamhet i egenskap av privatperson. Eftersom CG i andra sammanhang påstått sig vara i tjänst dygnet runt skall man nog inte ta Eliasson alltför bokstavigt. Det är snarare så att eftersom hovet inte är en myndighet utan befinner sig i gråzonen mellan offentligt och privat är det sedvanerätten som gäller. Allt som inte är förbjudet är tillåtet.

CG har trots det inte haft någon omfattande ”affärsverksamhet”. Han har förvaltats sin förmögenhet, drivit godset Stenhammar, tagit upp inträdesavgifter till slottet och Solliden och med början 1983 sålt souvenirer i slottsbodarna. Mera tveksamt är att han fått köpa och leasa bilar och båtar till underpris därför att han varit en bra ”reklampelare” och att han varit dragplåster på en rad evenemang där han själv gått gratis medan alla andra betalat. ”«Han pröjsar aldrig själv», säger en gammal kompis, bara som ett konstaterande och inte alls som någon elakhet.”⁸⁵⁴

Kritiken mot CGs affärsverksamhet har snarare varit att han inte varit konsekvent affärsmissig, t ex tagit ut marknadsmissiga hyror, sålt av olönsamma delar av slottsstaten och investerat i något annat eller utnyttjat kungahusets goda namn genom att ta betalt för titeln hovleverantör, middagar, medaljer, sändningsrättigheter o s v. Ett tidigare ”försök i genren” kanske avskräckte. Husebyaffären var ett mycket omskrivet rättsfall omkring 1950/60, där prins Carl jr fick provision när hans namn användes vid affärskontakter som visade sig vara en svindel. Prins Carl jr erkände men friades för att han inte insett vad han gett in sig i. Gustaf VI berövade honom hans Serafimerorden.⁸⁵⁵ Återstoden av sina dagar tillbringade han i ”landsflykt” i Spanien.

Vilhelm Moberg skrev efteråt en pjäs baserad på händelsen, "Sagoprinsen" (1962) där en godtrogen äldre fröken blir offer för en svindlare. Moberg sålde pjäsen till fyra teatrar men presskampanjen två månader före premiären var sådan att bara två av dem ville spela den. Recensionerna var en smula förvirrade. Man hade väntat sig en skandalpjäs men fick en lustspelsbagatell.

⁸⁵² Sten Sjöberg. En furstlig svindel. Stockholm:Tiden, 1978. [Förord av Vilhelm Moberg.]

⁸⁵³ Kungens affärer. Kalla fakta, TV4, 2006-01-11.

⁸⁵⁴ Bo Pettersson. AB Carl XVI Gustaf. En snåljåp på tronen. Månadens affärer, september 1995, s 51-62.

⁸⁵⁵ Expressen, 1961-02-16.

Korruption på svenska

CG och hans familj har fått gåvor varav många varit värdefulla men den förväntade motprestationen varit oklar. CG fick t ex en tennisbana på Solliden i 10-årspresent från Svenska Tennisförbundet. Silvia fick en simbassäng för 300 tusen på sin 50-årsdag att placeras på inre borggården av Drottningholms slott. Denna gåva skulle ursprungligen ha kommit från regeringen som tvekade inför det oklara juridiska läget. I stället bekostades den av Wallenbergarna. Byggnadstillståndet drogs i långbänk eftersom Drottningholms slott var K-märkt. Till CGs 50-årsdag bidrog regering och riksdag till Sollidens parkanläggning. Statsminister Ingvar Carlsson och talman Ingemund Bengtsson överlämnade ritningarna till hur parken skulle byggas ut. Olika stiftelser och fonder bidrog med en spegeldamm och fontäner. Peder Bonde, Stig Ramel, Anders Wall och Sven H Salén hade med sig en modell av fontänen. Den stora vängåvan var ett nytt badhus.

Ytterligare tveksamma inslag har varit att hovfunktionärer (åtminstone förr) har fått välbetalda styrelseposter i Wallenbergkontrollerade företag, att prins Bertil till 50-årsdagen av ”näringslivet” (med Jacob Wallenberg i spetsen) fick en pampig motorbåt och en pir att lägga den vid och nu senast affärsmannen Bertil Hults miljongåvor till kronprinsessan Victoria. Gustaf VI var mycket känslig för sådant. T ex beordrade han 1968 prinsessan Christina att lämna tillbaka en vit minkpäls som hon fått i gåva av svenska pälsdjursuppfödarens riksförbund. Christina bytte in den mot en svart topal-päls, ännu dyrbarare men inte lika uppseendeväckande.

CG är inte lika känslig och har tillåtit barnen att utnyttja sin ställning i reklamsyfte. Alla försök att lagföra gåvorna som mutor har stupat på kungahusets särskilda juridiska status och på att kungahuset enligt författningen inte har någon makt att missbruka. I själva verket tycks gåvorna vara ett tack för att kungahuset spritt en smula glans över givarna och därmed givet dem en konkurrensfördel.

*

Firmor kan ansöka om att bli ”hovleverantörer” vilket innebär att de levererar något och att de uppfyller vissa kvalitetskrav. CG har inga inkomster av utnämningen. Som hovleverantör får man använda ett emblem som annonserar saken. Hovleverantörerna bjuds in en gång om året till slottet. Antalet har sjunkit. Gustaf VI hade flera än 1000. CG hade 2010 cirka 130. Ibland är CG själv ”hovleverantör”. Under många år har huvudrätten på Nobelmiddagen varit en rådjursadel som CG själv skjutit.

1979 infördes Lagen om namn och bild i reklam. Enligt denna får ej namn och bild på enskilda, inbegripit medlemmar av kungafamiljen, användas i reklamsyfte utan deras samtycke. Kommersen med minnesmedaljer, minnestallrikar, vykort, praktverk m m var omfattande så CG välkomnade lagen. Några senare fall som beivrats är:

KGB Restaurang och Bar i Stockholm måste ta bort en bild som visar kungen och drottningen under ett besök i forna Sovjetunionen. Bilden som hängde i skylten anses vara förbjuden marknadsföring.

Svenska frisörföreningen hade för 19 år sedan en annonskampanj med bilder på kända personer i nya frisyrer. Drottning Silvia i ny korttrufsigt klippning var en av dem. Hovets protester fick dock frisörföreningen att dra in bilderna.

Säkerhetsföretaget Gothia Protection Group har en bild på kungaparet på sin hemsida som togs i samband med ett bevakningsuppdrag. Riksmarskalksämberet har krävt att bilden tas bort, men den är kvar ännu.

Reklambyrån The Bearded Lady fotomonterade på skoj mustasch och skägg på en bild på prinsessan Madeleine för att ha som intern logga för drygt tre år sedan, vilket de snabbt fick ändra.

Fältbiologerna gjorde beställningslappar för sina tröjor och för att få dem populära la de in kungaparets ansikten, de tvingades dra in reklamen.⁸⁵⁶

Det finns även en lag från 1981 om varumärkesintrång men det är oklart om kungahuset är ett varumärke i juridisk mening. CG som privatperson har anklagats för varumärkesintrång med anledning av att hans bolag Solliden skulle utnyttjat goodwill hos det italienska företaget Solidea.⁸⁵⁷

*

Som påpekats har CG och Silvia även tillgång till 22 stiftelser vars fonder måste fyllas på. Ytterligare ett 50-tal stiftelser administreras av externa huvudmän. De är delvis från gammalt datum och återspeglar respektive monarks intresseområden. Den äldsta är Stiftelsen Konung Oscar II:s jubileumsfond för Medicinsk forskning rörande andningsorganens sjukdomar. Den yngsta är Kronprinsparets bröllopsstiftelse för Att främja god hälsa och motverka utanförskap bland barn och ungdomar i Sverige. Sammanlagda värdet av stiftelserna – de 73 största – uppgick 2010 till 3,8 miljarder och utdelningen till cirka 160 miljoner om året. De två största stiftelserna är Kronprinsessan Margaretas minnesfond (415 MKR) & Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur (300 MKR).

Fonderna fylls på av ideella skäl, t ex donationer av arv, men det finns också ett system av belöningar på så sätt att man som belöning för en donation bjuds med på måltider och jakter. Även CGs torpedbåt finansierades på detta sätt. Den gav också den oförutsedda gåvan av en hel lantgård till prins Carl Philip värd 16 miljoner. Donatorn och prins Carl Philip hade träffats under renoveringen.

CG lånar även ut sitt namn. Det jag funnit är: att hålla subskriberade middagar, att sälja dukar och servetter med kungligt monogram, att låta Världsnaturfonden använda bilder han tagit på Galapagosöarna och trycka upp på sina tändsticksaskar. Silvia gör liknande: Hon och CG har 2004 godkänt varsin parfym ”Solliden” för Oriflame. Behållningen går till WCF.

⁸⁵⁶ Thomas Gustafsson. Hovet stoppar bild på kungen. Aftonbladet, 2004-09-09.

⁸⁵⁷ Carl V Andersson. Kungen anklagas för varumärkesintrång. Expressen, 2007-04-13.